

Silenti, vi capit, casis praesidiariis. Julius quecumque optavit oppida solis usus Francorum viribus in deditio-
nem accepit. Et nullatenus communicato cum Rege
consilio, quem occulte tota Italia omnesque Francos
post exhibitam sibi illorum operam & obsequia expelle-
re molebatur, sedris cum Ludovico init & obsequio-
rum exhibitorum immemor, mortalium omnium ingrati-
ssimus, pacem novumque fœdus nulla habita Regis
Franci mentione, cui desiderabat Venetos implacabil-
io remanere infensos, cum devicta gente percutisset, ut
ipsorum opera & armis adversus Francos, a quibus gra-
vissima passi fuerant damna, uteretur. Simulque missio
ad Helytios Sedunensis Episcopo, Helvetios a jurato
cum Franco Rege fœdere divellit, & sub sua stipendia
recipit. Atque in hoc Ludovicus ex nimia imprudentia
que bonitate peccabat, quod cum religioni duceret popu-
lo suo nova tributa que ab exordio regni sui a pre-
cedentibus Regibus imposta sustulerat, indicere, existi-
mabat bella fœdus Regie domus proventibus se posse ac
debet perficere, qua causa Helytios a Julio sollicito-
tus, & majora stipendia a Franco depositentes aliena-
vit. Ferdinandum præterea Hispanorum & utriusque Siciliae
Regem ad sua federa Julius facile pellexit, ut
contra annulorum & hostem Francum, usurpatum Neapo-
litanum regnum Julio Pontifici tributarium sibi tueretur.
Henricum etiam VIII. Anglia Regem & Francis
jam pridem ob transacta bella annulorum pari facilitate in
idem fœdus per Ferdinandum ejus fœderum ascerit, Ca-
tharinam enim Ferdinandi & Isabellam filiam in coniugio
habet, cui futura Ludovicus Franci ruina nihil minus
quam provinciarum amplissimorum Aquitanie & Nor-
manniae recuperationem pollicebatur. Anglus itaque
classem instructissimam in oram Aquitanie transiit;
qua tam nullo opere pretio facto in Angliam re-
meavit. Ferdinandus vero oppressorum improvisa inva-
sione, tum sceleratorum quorundam prodizione Joanne
Alberto, Cantabrorum seu Navarrorum Rege Francis
federato, Pampelonam & reliqua oppida & arces regni
intercepit.

4. Iterea Maximilianus Imperator a Julio in idem
fœdus enixe interpellatus, cum neque Ludovicum Re-
gen dertere, neque bellum contra Pontificem suscipere
auderet, dissidentes ad pacem reducere fatigebat; atta-
men Julius bello gerendo adductus, iniquas prorsus ne-
que admittendas postulabat conditiones, ut Genua to-
tiusque Liguria regnique Neapolitanus dominio ac juri-
bus abdicatis, revocatisque ab universa Italia Francorum
presidiis Alfonso Eftenis amicitie renunciat, do-
nec Comachio in gratiam Pontificis cederet, quam ur-
bem a suis majoribus Eftenis possidebat ad mare super-
sum sitam, optimis abundantem salinis, unde copiosa
vectigalia Principi affluant ex confluxu populorum
Longobardie & Flaminie ad comparandum salem. Hac
de cuncta Julius locum illum ut feudum Ecclesie de-
posebat, quod esse Imperii Alfonsum profitebat. An-
tequam vero adversus Alfonsum Julius proficeretur,
diris egri adversus eum, & quotquot ei aut open tuli-
sent, aut ferrent, vel lauri essent; quibus pronunciatis
anno 1510, suum continuo exercitum ad obsidem
Ferrariae progredi iussi; etiamque hyems differendam suaderet:
verum quo Gallis Ferrariae juvandæ facultas adi-
meretur, visum est primum expugnandum esse Mirandulam
qua in Regis Francie clientela erat, ideoque illam
desinente mense Decembri obsidione cinxit. At Ludovi-
cus pessimo consilio, cum res sibi esset cum ardenter
diligentissimo aggressore, protectionem suam Itali-
cam in ver. subsequens ditulit. Quidam deteriore
consilio & Christianissimo Rege prorsus indigno suisque
rebus perniciosestimo, quandoquidem causam suam hoc
aut apud omnes reddidit deteriorem, hosti autem suo
iustum addidit & speciosum titulum, (quo nihil poterat
opitatus Julio accidere) bellum acrius prosequens obsidio-
ne Mirandula sua praesentia urgat, omnia in castris se-
duculo explorat, ipse loricatus & ense succinctus tornau-
ta aena moveri, collimari & explodi jubet locis opportuni-
tus, atque urbem demum agressione capit. Inde di-
gressus Ferrariam aggreditur, sed asperiman obsidionem
cum magna Pontificiorum internectione, Pontifex solle-
vere compellitur. Alia ex parte cum Rex rerum Italie
prefecturam Gastoni Foxio fororis sua filio, Duci Ne-
morensi ingentis spei adolescenti commisit, iste nihil
moratus transmissis Alpibus aperirima hyeme cum novis
copiis in Italiam contendit. Bononiam, quam Trivul-
tius Gallicani exercitus praefectus Julio eripuerat, Julius
ipse cum valido Hispanorum & Italorum exercitu ob-
sidione cinxerat, adjuvantibus insignibus & veteranis Du-
cibus. At Foxius vix rediens ab expugnata Brixia,
quam Venetis casis illorum copiis eripuerat, opportune
adveniens hostes ab obsidione fugavit Bononiam, qua jam
in extremas redacta fuerat angustias. Inde conversis in
Ravennam viribus, adventanti ad ferendam civitati

opem

teritum, ejusque successori Leonii Papæ X. & Concilio
Lateranensi veniam supplicants, dictaque palinodia ab-
solutionem obtinuere, pristinique honoribus benigni-
tate Leonis restituti sunt in integrum. Rex vero Ludovicus
post exhibitam sibi illorum operam & obsequia expelle-
re molebatur, sedris cum Ludovico init & obsequio-
rum exhibitorum immemor, mortalium omnium ingrati-
ssimus, pacem novumque fœdus nulla habita Regis
Franci mentione, cui desiderabat Venetos implacabil-
io remanere infensos, cum devicta gente percutisset, ut
ipsorum opera & armis adversus Francos, a quibus gra-
vissima passi fuerant damna, uteretur. Simulque missio
ad Helytios Sedunensis Episcopo, Helvetios a jurato

cum Franco Rege fœdere divellit, & sub sua stipendia
recipit. Atque in hoc Ludovicus ex nimia imprudentia
que bonitate peccabat, quod cum religioni duceret popu-
lo suo nova tributa que ab exordio regni sui a pre-
cedentibus Regibus imposta sustulerat, indicere, existi-
mabat bella fœdus Regie domus proventibus se posse ac
debet perficere, qua causa Helytios a Julio sollicito-
tus, & majora stipendia a Franco depositentes aliena-
vit. Ferdinandum præterea Hispanorum & utriusque Siciliae
Regem ad sua federa Julius facile pellexit, ut
contra annulorum & hostem Francum, usurpatum Neapo-
litanum regnum Julio Pontifici tributarium sibi tueretur.
Henricum etiam VIII. Anglia Regem & Francis
jam pridem ob transacta bella annulorum pari facilitate in
idem fœdus per Ferdinandum ejus fœderum ascerit, Ca-
tharinam enim Ferdinandi & Isabellam filiam in coniugio
habet, cui futura Ludovicus Franci ruina nihil minus
quam provinciarum amplissimorum Aquitanie & Nor-
manniae recuperationem pollicebatur. Anglus itaque
classem instructissimam in oram Aquitanie transiit;
qua tam nullo opere pretio facto in Angliam re-
meavit. Ferdinandus vero oppressorum improvisa inva-
sione, tum sceleratorum quorundam prodizione Joanne
Alberto, Cantabrorum seu Navarrorum Rege Francis
federato, Pampelonam & reliqua oppida & arces regni
intercepit.

5. Id Conciliabulum, Pisani dictum, Pisani inchoatum est anno 1511, cui præfedit ex auctoribus a Julio
Cardinali Bernardinus Carvajalii Hispanus. Illud ut
dissolveret Julius, exemplum sequuntur Eugenii quarti,
qui ut Basileensem Concilium jam ad schisma propen-
dens, seque altius adversus supream Sedem efferos
reprimenter, Concilium Ferrariae in primis, deinde Flo-
rentie indexerat, aliud ipsumque legitima fultum au-
toritate Romæ in Lateranensi sede celebrandum insti-
tuuit, ad quod denum Cardinales Pisani solito insau-
sto conventu, ut privati accesserunt post Julii Papæ in-

opem Julii exercitui ex Italiis, Hispanis & Venetiis col-
lecto, ardens juvenis occurrit, confertoque accertine
prælio, multam edidit Pontificiorum stragem, reliqui
in fugam effusi, multi hostium duces captivi abducti,
sole quedam Hispanæ cohortes supererant, que serva-
tis ordinibus non fugientes, sed æquo passu recedebant.
Eas juvenili temeritate sola comitatus equitum ala in-
sequitur generosior quam cautor adolescens, eaque di-
missione hafta in latus adacta interficitur. Hujus ja-
ctura indignatione commoti Galli per muri ruinam fu-
rente impetu Ravennam ingressi, ciuitum stragem late-
dere, civitatemque diripiunt, anno 1512. ut scribunt
Guicciardinius & Rubeus.

8. Julius Lateranensi præfedit Concilio, quod au-
spicatus est quarto nonas Maji festo Inventionis Sancte
Crucis anno 1512. præsentibus Cardinalibus quindecim,
Patriarchis Alexandrinno & Antiocheno, Archiepi-
scopis & Episcopis septuaginta septem. Sed superveniente
febre post quartam sessionem, deinceps Julius inter-
esse non potuit, ejusque loco præfedit Cardinalis Ra-
phael Riarus Episcopus Ostiensis. Fidem fac Guicciar-
dinus lib. 11. Julium sub vita exitum nomine Conci-
lii compoississe decretum, quo titulus Christianissimi ad
Regem Angliae ejusque regni successores transferrebat,
Regue Gallie regia dignitate privaretur, ejusque re-
gnum proscripteretur & præda exponeretur; sed pernici-
ciosas ejus molitiones Deus ejusdem morte avertit, per-
lament & tenacem febrem ex animi morore contra-
ctam, ut scribit Petrus Bembus lib. 12. Historia Veneta
ad finem, inde concepto, quod Venetos in amicitiam
cum Cæsare Maximiliano inducere frustra tentasset, ut
conjunctionis amborum viribus posset Francos extermina-
re, adeo violentis voluntatis agitabatur. Antequam
expiraret, Cardinales circumstantes adjuravit, ne fine-
rent successorem a Concilio eligi, sed ut soli juxta con-
suetudinem in conciliu id officium exerecerentur. Obiit
non Calendas Martii anno 1513. Pronous est in ejus
Sedem confutato ritu Joannes Mediceus Florentinus pa-
tre natus Laurentio, tota Italia celeberrimo, dictusque
est Leo Papa X. Iste concitatos a prædecessore in mu-
tuum Principes & Republicas quanta valuit
prudentia & clementia studuit ad pacem revocare. Car-
dinales etiam & alios Prelatos, qui fuerant Pisani con-
ciliabili auctores, veniani deprecantes, imposita salutari
penitentia censuris exsolvit, & ad pristinas dignita-
tes admittit. Procuratores Ludovici Regis comiter &
perhumane in Concilio Lateranensi excepti, qui Regis
nomine Pisani conventum ejurauunt, & Leoni obe-
dientiam præstiterunt, Concilioque Lateranensi cum
submissione animi adhaerent.

9. Lateranense itudinum Concilium duodecim sessionibus
constat, duravitque quinquennio, sepe tamen ob graves
interventus cauñas interruptum. Cœptum quippe
anno, ut dictum est, 1512. desit mense Martio anni
1517. Ipse vero Ludovicus tot cauñas agitatus vita
excessit Calendis Januarii anni 1515. Credi vix potest,
quanto dolore Francie Regnum funus ejus prosequi-
tum fuerit. Nemo anteriorum Regum populi sui
gratianus studuit pluribus beneficiis & tributorum liberiori
relaxatione demereret: neque ullus uspiam populus Re-
gem suum pari complexus erit caritate. Cumque tot
inter bella pecuniarum copia ad impensas necessarias vide-
retur, non modo nullum unquam novum veçigal im-
posuit, sed veterum etiam majorem partem remisit, so-
litus dicere: *Grem pingue optimi pectoris indicium*
esse. Omnibus se accessu facilem & affabilem exhibebat,
cognomenque propterea *Patris populi* fuit consequitus.
Nemo etiam illatas sibi offensas pari clementia remisit,
qui etiam beneficis compensavit. Ludovicus æquitatem
& optimam fidem adeo suscepit Philippus Hispanie Rex,
pater Caroli, qui postea fuit Imperator ejus nominis
quintus, ut moriens testamento tutelam ejusdem filii
sui ei commendaverit, qui de Ordinum Flandriæ con-
fusu em commisit prudentissimo Guilelmo Crojo Ce-
nario Nobili Flandro, qui diligentissime functus eo mu-
nere fuit. Quale exemplum olim præcesserat in Arcadi-
o Augusto, qui moriens Theodosii filii tutelam Ilde-
gerdi Persarum Regi testamento reliquit, qui eam ex
fide capessens, pupilli curam inmandavit Antiochus erudi-
tissimo viro, ut referat Procopius; & qui contra illum
quidquam molirentur, iis se hostem venturum esse de-
nunciat.

10. Ludovicus demortui regnum exceptit proximus con-
sanguineus ejusque gener, ducta Claudia Ludovici pri-
mogenita Franciscus Valoisorum Dux. Hic Mediolanensis
ditio bello recuperande cupiditate accusens,
Alpes incredibili celeritate superavit. Maximiliani Sfor-
cia, qui Ducatum illum dejectis Ludovicis adhuc viven-
tis præfidis favente Julii Papæ factione receperat, gnarus
qua sibi tempestas impenderet, inita cum Maxi-
miliano Cæsare & Leone Pontifice belli societate, Hel-
vetiorum copias admodum numerosas opera Cardinalis
Sedunensis conductas Francis opponit. Post atrocissi-
mum & pertinacissimum utinque confitum ad Mari-
gianum quarto a Mediolano diffans lapide oppidum,
Helvetii multis suorum casis in fugam aguntur, quanto
quindecim millia in acie casis numerantur. Mediolanenses ne quid deterius ab irato victore pater-
tentur, civitas ditionem repente faciunt, ax post tri-
gesimum oppugnationis diem a Sforcia, qui ea se con-
cluserat, redditur, totaque demum Infuria brevi sub-
acta est. Contigit hac Victoria ann. 1512. secundum
quam factus est Bononia Leonis Papa, & Francisci Re-
gis congressus, quo inter se paci fuit, ut Franciscus
abdita Pragmatica Sanctione consentiret in annatas
Episcopatum & Abbatiarum regni Romano Pontifici
persolvendas, Rex vero Gallie nominandi, quam li-
buisset, idoneum ad singulos Episcopatus & Abbatias in
regno vacantes jus haberet. Anno sequenti Ferdinandus
moritur 1515. eique succedit Carolus Austrius ex
Joanna filia Ferdinandi & Philippo Hispaniarum Rege,
& Belgarum Sequanorumque Burgundionum Princeps
natus, qui cum suo Maximiliano defuncto suffectus est
Imperator anno Chr. 1519. Philippus ite Maximiliani
Imperatoris & Mariae Burgundie proles, primum qui-
dem Archidux Austriae & materno jure Belgicarum Pro-
vinciarum & Comitatus Burgundie Sequanica Princeps,
primus Austriacus gentis regnabit in Hispaniis hæreditati
jure Ferdinandi Aragonum Regis & Isabellæ uxoris
ejus Catiliae Reginae: quorum ex matrimonio natam
Joannam regnorum hæredem Philippus sibi connubio
adjunxit, ex eaque Carolus suscepit, qui postmodum
ejus nominis quintus Imperio potitus est Germanorum,
& Ferdinandum, quem Carolus habuit Imperii suc-
cessorem.

II. Lateranense porro Concilium decreta ad ultimum
in Turcas expeditione finitum est anno 1517. qui
fuit Ecclesiæ Iudeos atque funefus hæresis Lutherana
exortu, cuius auctor Martinus Lutherus apud Isle-
bium oppidum Mansfeldani Principatus natus, anno
istio contra Indulgencias ad facrum bellum in Lateranensi
Concilio publicatas concionari cepit, deinde in
licentiam effusor, Romano Pontifici concessam a Christo
potestatem, aliaque permulta Catholicæ documenta
Ecclesiæ convellere ac impugnare: tantumque ejus né-
quit prævaluit, ut indicatum adversus Turcas Christi-
anos nominis hostes bellum in mutua inter Christianos
Principes bella deflexerit, fed etiæ per hæresim
populis, Germania aliaeque plerique Nationes hoc incen-
dio confagrarint. Cum vero debauisenit Christiani
Principes in societatem sacri belli, prout fuerat a Late-
ranensi Synodo constitutum, coire; ex opposito factum est,
ut Turcas nemine prohibente, Christianorum fines invaderent,
sive potestati subjugarent. Postquam vita fundo Maxi-
miliana vacavit Imperium, ambientibus illud æmulis
duobus Carolo & Francisco, huic illæ prælator est.
Nec di pars inter ambos constituit. Bellandi factum est
initium apud Cantabros, Franciso regnum Navarre a
Ferdinando materno Caroli avo violenter occupatum
in Joannis Alberti prolem, cui fuerat eruptum, vindica-
cente. Hoc itaque bello capta est a Francis regni cap-
put Pompejopolis, quam Pampelonam dicunt, reliqua-
que illius regni oppida & arces. Sed Hispani paulo
post ejus Franci amissa omnia recuperarunt. Medi-
olanensis ditio alterius vicibus nunc amissa, nunc iter-
um recepta, denuoque amissa fluctuavit. Postquam Hel-
vetii Cardinalis Medicei & Sedunensis fusa ab Rege
desceruerunt, Infibresque mutatis animis in Francum re-
bellarunt, hostes brevi Mediolano potiti sunt: sequa-
ta fortunam multe civitates Alexandria, Ticinum seu
Papia, Parma, Cremonaque: sed hostium viribus maxi-
mo fuit incremento præstantissimi potentissimum in
bello ducis Caroli Borbonii Francie Comitis, cu-
jus ducta & victoris res Francie prospere cesserant, ad
Carolum Cæsarem defecit, indignatus se ab Aloysia
Sabada Regis matre litigiosis ac forensibus concertationibus
appetitum, connivente filio Rege, suis opibus spoliatum,
atque ad inopiam redactum, molesteque
ferentes Bonivetum Gallie Admirallum confilio & per-
petria militari impare sibi preferri gratia Regis fretum,
& ab Aloysia promptum in ipsius Comitabilis invi-
diā. Hunc vero Regis fui proditor, & à patria
sua profugum Carolus Imperator exercitus Italie præ-
fecit. Qui mox Bonivetum in Italianam a Rege premis-
sum acie profligavit. Inde Massiliam oppugnatam con-
tendit Borbonius, sed re infecta difcedere post quadra-
gestim obfuscionis diem coactus est. Reveritus in Itali-
am relqua partium Gallicarum oppida ad defensionem
compulit. Rex jam inde non per Legatos, sed præfens
bellum istud confidere in animum induxit, perfusus fe-
rito confitio & Infibres domare posse: deinde hac vi-
ctoria